

Sayı: 31 / HAZİRAN 2019

YANSITMA

Psikopatoloji ve Projektif Testler Dergisi

PROJECTION

Psychopathology and Projective Tests

Travma-I

Trauma-I

YANSITMA / PROJECTION

Psikopatoloji ve Projektif Testler Dergisi / *Journal of Psychopathology and Projective Tests.*

Sayı 31, Haziran 2019 / *No: 31, June 2019*

Yayın Türü / Yerel Süreli Yayın

Uluslararası Hakemli Dergi

Yılda iki sayı yayınlanır. / *The journal is biannually published*

ISSN / 1305 - 1210

Sahibi / *Owner* Bağlam Yayıncılık San. Tic. A.Ş. adına Hatice Günaydın

Tasarım / *Design* Canan Suner

Sorumlu Yayın Yönetmeni / *Editor in Chief* Tevfika İkiz

31. Sayı Asistanı / *Editorial Assistant* İrem Erdem Atak

Baskı / *Avcı Ofset* (Davutpaşa Cad. İpek İş Merkezi No:6/13 Davutpaşa-Topkapı/İstanbul)

YAYIN KURULU / *Advisory Board*

Prof. Dr. Michele Emmanuelli (Paris V Üniversitesi, Fransa)

Prof. Dr. Catherine Chabert (Paris V Üniversitesi, Fransa)

Dr. Catherine Azoulay (Paris V Üniversitesi, Fransa)

Dr. Irwing B. Weiner (ISR Uluslararası Rorschach Derneği Onursal Başkanı)

Prof. Salvatore Settineri (Messina Üniversitesi, İtalya)

Prof. Dr. Levent Kayaalp (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Marianne Baudin (Paris XIII Üniversitesi, Fransa)

Yrd. Doç. Dr. Müge Akbağ (Marmara Üniversitesi)

Prof. Dr. Raşit Tükel (İstanbul Üniversitesi)

Doç. Dr. Talat Parman (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Tevfika İkiz (İstanbul Üniversitesi)

Yrd. Doç. Dr. Bengi Pirim Düşgör (İstanbul Üniversitesi)

Yrd. Doç. Neslihan Zabcı (Maltepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Pascal Roman (Lausanne Üniversitesi, İsviçre)

Dr. Françoise Neau (Paris VII Üniversitesi, Fransa)

Dr. Odile Hussain (Kanada)

Doç. Dr. İrem Erdem Atak (Yakın Doğu Üniversitesi)

Prof. Marie-Christine Pheulpin (Paris 13 Üniversitesi)

Prof. Dr. Benoit Verdon (Paris V Üniversitesi)

Prof. Jean-Yves Chagnon (Paris XIII Üniversitesi)

Dergide yer alan yazı, şekil, tablo ve resimlerin bir bölümü veya tamamı izinsiz kopyalanamaz, ya da basılamaz. Dergiden alıntı yapacak dergi ve kitapların, dergiye kaynak olarak belirtmesi gereklidir. Yayınlanan yazıların bilimsel ve etik sorumluluğu yazara aittir. *Any of the articles, tables, figures and pictures are not allowed to be copied completely or partially without authorisation. The journals and books which will quote, have to indicate The Journal as a reference. The articles in the journal are in scientific and ethic responsibility of the authors.*

Yazışma Adresi: yansitmadergisi@gmail.com

Abonelik Koşulları: Yurtdışı yıllık (posta ücreti dahil) 40 TL. Yurtdışı yıllık (posta ücreti dahil) 30 Euro.

Banka Hesap No: Garanti Bankası Taksim Şb. TL Hesap No: 6298163 IBAN: TR78 0006 2000 0280 0006 2981 63

Garanti Bankası Taksim Şb. Euro Hesap No: 9092631 IBAN: TR19 0006 2000 0280 0009 0926 31

BAĞLAM YAYINCILIK Hobyar Mah. Narlıbahçe Sok. 9/3 34410 Çağaloğlu-İstanbul Tel: (0212) 513 59 68 Tel/Faks: (0212) 243 17 27 / www.baglam.com

İÇİNDEKİLER / Contents

SUNU / 7

Presentation

Tevfika İkiz

ERKEN DÖNEM TRAVMA VE YIKICILIĞIN ŞİDDETLENMESİ / 9

René Roussillon / Çeviren / Translated by Elif Sever

**TRAVMA SONRASI RUHSAL İŞLEYİŞTE ANNENİN
KAPSAYICI İŞLEVİNİN ETKİSİNİN PROJEKTİF TESTLERLE
DEĞERLENDİRİLMESİ / 19**

**Evaluation of Mother's Containing Functions' Influence on Post-Traumatic
Mental Functioning via Projective Tests**

Ebru Akyol, Neslihan Zabcı

RORSCHACH TESTİNDE ÇOCUKLUK TRAVMALARININ İZLERİ / 29

Traces of Childhood Trauma in the Rorschach Test

Elif Erol

**SUÇA SÜRÜKLENEN ERGENLERİN PROJEKTİF TESTLERLE
DEĞERLENDİRİLMESİ / 39**

**Assessment of Psychological Functioning of Juvenile Delinquents via
Projective Tests**

Aysel Demir, Bengi Pirim Düşgör

**DİKKAT EKSİKLİĞİ VE HİPERAKTİVİTE BOZUKLUĞU
BULGULARI GÖSTEREN BİR ÇOCUĞUN PROJEKTİF
TESTLERLE DEĞERLENDİRİLMESİ / 49**

**Evaluation of a Child with Attention Deficit Hyperactivity Disorder with
Projective Tests**

Handan Çakır, Neslihan Zabcı

**HAŞİMOTO TANISI ALMIŞ İKİ KADIN HASTADA
TRAVMATİK YAŞANTILARIN PROJEKTİF YÖNTEMLER İLE
DEĞERLENDİRİLMESİ / 57**

**A Closer Look at Women Diagnosed with Hashimoto's Using Projective
Methods: The Traumatic Experiences of Two Cases**

Kadriye Slocum, Elif Sever

NARSİSİSTİK BİR TRAVMA TEPKİSİ OLARAK ERKEN MENOPOZ / 65

Premature Menopause as a Narcissistic Reaction Against Trauma

Seren Talaşman Ülker, Duygu Kaya Fidan

**YAKININA KARŞI ÖLÜMCÜL EYLEME GEÇMİŞ YETİŞKİN
KADINLARIN NESNE İLİŞKİLERİNİN RORSCHACH TESTİ İLE
İNCELENMESİ / 77**

**Evaluating The Object Relation of Adult Women Who Engaged In Lethal Action
Against A Close Person With The Roschach Test**

Tülay Aydın Türkmen, Ceylin Özcan

**TRAVMADA RUHSAL İŞLEYİŞİN PROJEKTİF TESTLERLE
DEĞERLENDİRİLMESİ: OLGU SUNUMU / 91**

**Evaluation of Psychic Functioning In Trauma with Projective Tests:
A Case Study**

Şeyma Perk, Yeliz Polat Hoca

**HAMİLELİĞİ TRAVMATİK BİR DENEYİM OLARAK YAŞANTILAYAN
MAJÖR DEPRESİF HASTANIN RUHSALLIĞININ PROJEKTİF TESTLER
ARACILIĞIYLA İNCELENMESİ / 103**

**The examination of the psychic apparatus of a Major Depressive Patient who is
Experiencing Pregnancy as a Traumatic Experience via Projective Tests**

Fatma Betül Demir

PSİKANALİZ YOLUNDAKİ BİR ENGEL / 117

Difficulty in the Path of Psycho-Analysis (1917)

Sigmund Freud / Çeviren / Translated by İbrahim Deniz

YAZIM KURALLARI / 123

Guide for Authors

SUNU

Dergimizin 2019 yılı iki sayısını 5-7 Eylül 2018 tarihinde düzenlediğimiz IV. Ulusal Rorschach ve Projektif Testler Kongresi metinlerine ayırdık. Bildiğiniz gibi kongremizin ana başlığı Travma olup konuk konuşmacımız psikanalist René Roussillon'du. Her iki sayıda René Roussillon'un travma üzerine yaptığı konuşma metinlerini ve sonrasında alanda projektif testlerle travmanın irdelendiği araştırmaları yayınlamaktayız.

Travma, Freud'un eserlerinin başından sonuna kadar çeşitli değişimler ve ilerlemeler sağlayarak incelenebilir. Öncelikle cinsel olana gönderme yapan travma baştan çıkarılma modeli ile açıklanıyordu. 1920'lere kadar bu model nevrozun oluşmasına neden olarak görülmektedir. Baştan çıkarılmanın düşlemsel düzeyde olduğunu anlaması yani düşlemin travmatik bir faktör olduğunu ve nevroza giden yolu açtığını söylemesi ile travma kavramı ruhsal gerçeklik içerisindeki yerine oturur. 1905 ile 1920 arası yıllarda çocuk cinselliği kavramı ile metapsikolojisini geliştiren S. Freud libido kuramı ile travmatik durumların kökensel düşlemlere bağlı olduğunu, çeşitli endişe şekillerinin bu duruma yol açtığını açıklar. Travmatik durumun cinsel dürtülerin etkisi ve buna karşı gelen benliğin güçleri arasında olduğunu açıklayarak tüm çatışma ve travmaların bilinçdışı düşlemler ve ruhsal gerçeklik içerisinde yaşandığını ekler. 1920'den itibaren ruhsal aygıtın işleyişinde travma kavramı farklı bir anlama ulaşır; bundan böyle travma artık uyarı kalkanlarının delinmesidir, "Haz İlkesinin Ötesinde" (1920) makalesinde bebeğin çaresizliğini fazlasıyla taşkın şekilde endişe duygusunun yaşanması sonucunda hissettiğini ve benliğin kendisini niceliksel olarak dışarıdan gelen uyarlardan koruyamamasının söz konusu olduğunu açıklar. Burada sinyal olarak endişenin iç ve dıştan gelen fazla uyarılmışlıklara karşı benliğin kendisini koruyamaması öne çıkar. Sonraki yıllarda "Ketlenme, Semptom ve Endişe" metninde Freud yeni bir endişe kuramı geliştirerek travma ile nesne kaybı sorunsalını beraber irdeler. Bundan böyle artık travma nesne kaybına bağlanmıştır. Hayatının son yıllarında "Musa ve Tek Tanrıcılık"(1939) isimli eserinde S. Freud travmatik deneyimlerin ruhsal işleyişin erken dönemlerinde benliğin hassaslaşmasının narsisistik düzlemde yaralanmalar oluşturabileceğinin altını çizer. Erken dönem travmaları güncel travmalardan farklılaştırılarak tasarımlanamayan ruhsal izler bırakır veya davranımsal ya da somatik yollarla çareler aranır. Burada travmatik olan bir olayın hatırlanması değil yaşanıp tasarımlanılmayan ruhsallaştırılmayan olmasıdır. Olumlu ve olumsuz olarak ikiye ayrılan travma kavramında olumlu travma olarak acı verici olsa da hatırlanabilen, sembolize edilebilen, tehlikeden koruyan hayatı ve düşüncelerimizi besleyen bir durum söz konusudur;

buna örnek olarak “ensest yasağı”nı verebiliriz. Olumsuz travma ise daha çok erken dönemde çocuğun ruhsal dünyası olgunlaşmadığından dışarıdan gelen (ebeveynlerden, dış dünyadan) şiddeti işleyemeyip, ihtiyaçları sağlanmadığında, şefkatten yoksun bırakıldığında, yani ilk nesne ile olan ağır eksikliklerde ruhsal dünyanın içinde gömü oluşturmaktadır.

Bu bilgiler ışığında S. Freud sonrasında çok fazla psikanalist ve araştırmacılar travma kavramı üzerine kuramlar geliştirmiştir. Projektif testler de psikopatolojinin her alanında kişideki travmanın ruhsal izlerini aramayı hedefler. İki sayımızda da bu çalışmaların alana daha kapsamlı katkı sağlaması dileğiyle.

TEVFİKA İKİZ

ERKEN DÖNEM TRAVMA VE YIKICILIĞIN ŞİDDETLLENMESİ

René Roussillon*

Çeviren: Elif Sever

Şiddet sorunsalını yıkıcılık problemi üzerinden ele almayı öneriyorum. Benim bakış açımdan ikisi arasındaki fark, şiddet kavramının etkili bir eyleme atıfta bulunduğu. Yıkıcılık (eylem sadece “ruhsal” ya da “sözlü” olsa bile) benim için ruhsal bir harekete gönderme yaparken, şiddet sadece potansiyel olarak kalabilecek bir hareket anlamına gelir.

Yıkıcılık olarak şiddetin baskısı kötüdür ve buradan hareketle dışavurum biçimlerinin ortadan kaldırılmasında başarılı olunacağını düşünmek için, herhangi bir başka işlem olmadan adım atıldığından emin olmalıyız. Ben, bir yaratılış biçiminin ya da belirli bir yıkıcılık bileşeni içeren süreçlerin olmadığını düşünüyorum. Buna göre ruhsal bir sürecin analizinde önemli olan yaratıcılık ve yıkıcılığın birleşimini oluşturan diyalektir; bunlar insani faaliyetin iki temel dürtüsel bileşeninin, onları karakterize edecek bir biçimde özgün olarak eklenmesidir. Bu aynı zamanda, yıkıcılığın farklı biçimlerde olacağı, yıkıcılık bileşeninin az çok belirgin veya “gürültülü” olan çeşitli türlerinin olduğu anlamına gelir. Bunun nedeni narsisistik kimlik¹ sorunsallarında gözlemlenen yıkıcılığın klinik biçimleriyle ilgili olup, güncel terapötik ve klinik uygulamanın “engellerinden” birini temsil etmesidir.

Epistemoloji

Sorunun bir kısmı, yıkıcılık ve dürtüsellik arasındaki ilişkinin kuramsal ve pratik temsilinden kaynaklanmaktadır. Oldukça “klasik” bir yorum, yıkıcılığın ölüm dürtüsünün bir ifade biçimi olduğu veya bir tezahürü haline getirildiğinden ibarettir. Fakat böyle bir anlayışın sanki hiçbir şekilde bilinçdışı ile karıştırılmamış gibi ve “ölüm” olarak adlandırılrsa bile, dürtüsel hareket ile görünümü arasında hiçbir mesafe olmadan dürtünün “doğrudan” ifadesinin bir biçimini içerdiği anlaşılacaktır. Ayrıca, dürtüsel hareket ile görünümü arasında artık bir fark kalmadığında ya da hiçbir şey “yorumlanabilir” olmadığında, dürtüsel hareketin klinik olarak nasıl ele alınabileceğine de

* Profesör, Lyon II Üniversitesi, Klinik Psikoloji ve Psikoterapi Araştırma Merkezi, Paris Psikanaliz Kurumu Üyesi, Psikanalist.

¹ Narsisistik kimlik problematiğini, “narsisistik” acı çekme biçimlerinin, özne için kimlik tehdidi anlamına geldiği, başka bir deyişle ruhsal ıstırap biçimlerini karşılayan veya kaplayanlar olarak adlandırmaktayım.

dikkati çekebiliriz ve bu durumdan geriye kalan ise sadece klinisyenin üstbenliksel bir pozisyon ile özdeşimi ve baskılamadır. Buradan hareketle dürtü kavramını ilerleten, onu özünde “tehlikeli” hale getiren ve/veya “hayal kırıklığına karşı meşru bir hoşgörüsüzlük” kavramına başvurma riskine yol açan, ya da doğuştan gelen az veya çok dürtüsel yoğunluk biçimlerini varsayma ihtimali ortaya çıkar.

Bu sorunu özellikle İngiliz derneğinde, yapısal faktörler atıfta bulunmayı tercih eden kişilerin aksine, erken dönemdeki travmatik durumlarda yoğunlaşan haset ve yıkıcılığın dikkate alınmasını öngören D. W. Winnicott’un düşünceleri dahilinde tartışacağım.

Doğrudan veya “bilinçdışı faktörlerle” dürtüsel ifade, ilk seçenektir ve buradan hareketle şiddet ve yıkıcılık sorunsalına yönelik ilk zorluk oluşur. Bu soruyu ilerletmek için, Freud’un, Londra’daki sürgününden bize bıraktığı son birkaç yarı- vasiyetname gibi olan yazısında gösterildiği gibi, “son” pozisyonunu inceleyerek işe başlamak gerekir. Burada iki faktör dikkat çekicidir.

İlk olarak, Freud ölüm dürtüsü kavramının merkezine tekrarlama sorunsalını koyar. Önceki hipotezlerine yönelik, daha sonraki yorumunu önemli ölçüde değiştiren bir tamamlayıcı önerir. Bunu da şu şekilde belirtir;

“İlk deneyimlerin, daha sonra olacakların aksine, çeşitli tepkileri, doğal olarak zıt olan tüm tepkileri de korumakta olduğu gerçeği çekicidir. Karar yerine sonuç olmaktadır. Açıklama: sentezin zayıflığı, birincil süreçlerin özelliklerinin korunması.”²

Burada kayda değer olan, Freud’un iki noktaya işaret etme şeklidir. Birincisi tekrarlama zorlantısına ilişkin yeni bir yorum getirmekte: en eski deneyimleri tekrar etme eğilimi... Sürgün notlarından önce kaleme aldığı son eserlerinden biri olan “Analizde Yapılandırma” metninde yazdıklarına atıfta bulunulursa, zamana yansımaları bağlamında “birincil deneyimler” ile ne kastedildiği hakkında bir fikir edinilir. “Analizde Yapılandırma”da Freud, sanrı ve halüsinasyon ile ilgili olarak “sözlü dilin ortaya çıkmasından önceki” deneyimleri, başka bir deyişle, yaşamın ilk iki, en fazla ilk üç yılının deneyimlerini ima eder. İkinci nokta, sentezin zayıflığı nedeniyle, bu deneyimlerin ruhsal hayatın geri kalanıyla bütünleşmemesi, bağlanmaması ve birbirinden bağımsız olarak tekrarlanmaya devam etmesi ile ilgilidir. İşte bu, tekrarlama zorlantısı ve yıkıcılıktan ötürü değil de, bir tür ruhsal bütünleşme kısıtlaması anlamına gelen “ölüm dürtüsü” ile ilgili yeni bir öneridir. Ayrıca yıkıcılıkla bu durum arasında bir köprü kurmak gerekirse, bunun, bütünleşme sürecinde, sentez gereksiniminde aranması gerektiğidir. Bütünleşmemiş olan, hali hazırda bir yeri olana “saldırır”.

Bununla birlikte, Freud 1920’de tek hücreli organizma metaforlarında, bunların bütünleşmenin kalıntıları ve artıkları olduklarını, ancak bunların biyolojik olarak tanımlanmış, kendilerini üreten organizmaya karşı çıkan ve onun canlılığına saldıran süreçler olduğunu belirtecektir.

² S. Freud, *Résultats, idées, problèmes*, II. cilt, PUF, Paris, 1938, s.286.